

Reka Ibar izvire u Crnoj Gori kod Rožaja, a zatim teče pravcem zapad-istok do Kosovske Mitrovice. Odatle Ibar prima svoju desnu pritoku reku Sitnicu i menja tok pravcem jug-sever do uliva u Zapadnu Moravu kod Kraljeva. Dezintegracija bivše SFRJ je tako nekada domicilnu reku učinila međunarodnom, a njen sliv postao je prekogranični sliv koji u međunarodnim odnosima nosi specifične izazove. Ono što je ključno za ovu temu je to da je Ibar jedina značajna reka koja utiče na Kosovo, ali nakon značajnog korišćenja i industrijskog i drugog zagađenja reke sa Kosova ističe u opštinu Raška. Srbija u odnosu na Kosovo po pogledu kontrole reke Ibar i jezera Gazivode drži „viši teren“ u bukvalnom i prenesenom značenju.

Iako je u nekim delovima sporazum o „ekonomskoj normalizaciji“ potpisan nedavno u Vašingtonu u prisustvu američkog predsednika Donalda Trampa koristan ili štetan za strane u pregovorima, ovaj sporazum je u svim tačkama u potpunosti saglasan sa kratkoročnim ili dugoročnim interesima SAD u regionu. Ono što je novo i što je mnoge iznenadilo, jeste činjenica da je jezero Gazivode prvi put prezentovano kao tema. Insistiranje Vašingtona na ovoj temi je sasvim logičan potez i u slučaju jezera Gazivode, osnovni razlog da bude deo sporazuma su dugoročni američki finansijski interesi. Ovo takođe nagoveštava da se dijalog približio završnoj fazi.

Kreditom Svetske banke 70-ih godina prošlog veka je započeta izgradnja veštačke zemljane brane u selu Gazivode u opštini Zubin Potok na Kosovu. Akumulacija Gazivode je u najvišem vodostaju zapremine oko 390 miliona kubnih metara vode i zahvata površinu od oko 11 kvadratnih kilometara na Kosovu i centralnoj Srbiji. Ibar se tako od 1976. godine, od kada je akumulacija formirana, uliva u jezero Gazivode u mestu Ribariće (opština Tutin). Brana Gazivode i oko 75% od ukupne površine vode se tako nalazi u opštini Zubin Potok na Kosovu, dok se oko 25% od ukupne površine nalazi u opštinama Novi Pazar i Tutin. Ukupna površina koja sabira površinske vode koje pune akumulaciju Gazivode je 1.090 kvadratnih kilometara, a od čega se na Kosovu nalazi manje od 200 kvadratnih kilometara (18,3%) i to skoro isključivo na teritoriji opštine Zubin Potok. Par kilometara nizvodno od brane Gazivode nalazi se brana Pridvorica, koja reguliše ispušt vode u korito reke Ibar i umiruje oscilacije vode prouzrokovane režimom rada turbina hidrocentrale. Ova instalacija je ujedno i prevodnica odakle se voda isporučuje na centralno Kosovo sve do Prištine kanalom Ibar-Lepenac, dugim oko 49 km. Kanalom se prosečno transportuje 3,5 kubnih metara u sekundi ili 110 miliona kubnih metara godišnje. Voda iz kanala se koristi za piće, industriju, energiju i poljoprivredu na centralnom, najgušće naseljenom području i sa najvećom koncentracijom privrednih aktivnosti.

U poslednjih 20 godina nakon dolaska međunarodnih snaga i uprave na Kosovo,

vodoprivredni sistem oko jezera Gazivode funkcioniše kao oligopolni sistem gde JP Ibar kao preduzeće kojim upravljaju Srbi, realizuje proizvodnju energije, isporučuje vodu i održava objekte, a prištinsko preduzeće Ibar-Lepenac distribuira vodu potrošačima. Iako se uzajamno ne priznaju i ne postoji nikakva zvanična međusobna komunikacija, voda se neometano isporučuje u zahtevanim količinama, a proizvodnja energije je sinhronizovana sa sistemom na Kosovu. Pri tome, preduzeće Ibar-Lepenac je jedina strana koja prihoduje, a JP IBAR posluje isključivo uz podršku Srbije.

Izvor: novaekonomija.rs